

főleg befolyásolják növekedésünket, egyes szerveink kialakulását, nemi életünket, egész testi és lelki habitusunk kifermálódását, akkor nem tesszük fel ezt a kérdést. Az emberi nyersanyag, a pedagógus nevelőirányítása alá kerül emberpalánta olyan *testi és lelki alkotás*, amilyenné belső elválasztású mirigyeinek hormontermelése determinálja és hogy nevelőtevékenységünkre milyen módon *reagál*, annak endogén alapjait szintén a hormontermelés kialakította belső struktúrában találjuk meg. Éppen a hormontermelő mirigyeknek egymásközi és az egész szervezetet behálózó rendkívül finom *kémiai összeköttetése* az a kapocs, mely még talán az idegrendszerénél is érzékenyebb módon foglalja egységbe testi és lelki életünket.

A műben a hormonról szóló általános ismeretek után áttér a szerző az egyes hormontermelő mirigyekre (mellékvese, pajzsmirigy, agyalapi mirigy, férfi és női ivarmirigyek, hasnyálmirigy stb.), azok hormontermelő tevékenységére, a hormonoknak a szervezetre gyakorolt hatására. Részletesen ismerteti a hormonelválasztási zavarokból keletkező elváltozásokat, valamint e kérdések orvostudományi vonatkozásait. A vitaminok és a hormonok vegyi és fiziológiai-hatásbeli rokonságára külön fejezetben utal. „Az alkat és belső elváltozás” című összefoglalás jellegű fejezetben a belső elválasztású mirigyek működésének és a mai típusú értelmezése szerinti alkat kialakulásának szoros kapcsolatát tárja elénk.

A kitűnően összeválogatott szemléletes képanyag még világosabbá, érthetőbbé teszi az egész munkát.

Az a pedagógus, aki a szaktudományok korszerű eredményeinek felhasználásával akarja tökéletesíteni nevelői munkásságát, örömmel fogadja Tangl munkáját.

Uherkovich Gábor.

Hozzászólás Vadász Zoltánnak Evva Leona számolási vezérkönyvéről írt bírálatához.

Vadász Zoltánnak e lap 1937. november és decemberi összevont számában megjelent bírálatára szükségesnek tartom az alábbiakat megjegyezni.

Szerény munkámat nem csupán „tanítói eljárásom iránti lelkesedésemből és elfogultságból” írtam meg, hanem feletteseim jóváhagyásával, akik az alapterakás lehetőségéről meggyőződtek. Véleményük kialakításában nem tapasztalataik évszámokban való kifejezésére hívatkoztak, mint azt bíráló tette, hanem az általam elért eredményt több ízben felülvizsgálták s módszeremet az I. osztályt tanító tanítótársaim irányítására alkalmasnak találták. (Valamennyien 30 éven felüli tapasztalatokkal rendelkeznek, de az „új nevelés” hívei és beosztottaik szárnypróbálgatásait, a fiatalabb generáció alkotni vágyását korunk nagy hibájától eltérően nem gáncsolják el.)

Bíráló elismeri, hogy eljárással „tetszetős” eredményeket esetleg el lehet érni, de tagadja az alapterakás lehetőségét. Véleményem szerint a számolásnál tetszetős eredmény tényleges eredmény nélkül nem képzelhető el s az eredmény maga az alapterakás.

A notesz használata sok isk. igazgató kívánsága. A könyvem 68–69. oldalán körülírt szeretetteljes bánásmóddal használt ellenőrző bejegyzések nem lehetnek a tanulókra nézve károsak. A gyengébb tanulókat nem „számárpadba” ültetem, mint bíráló írja, hanem csupán az első padokba, a 69. oldalon szereplő azon indokkal, hogy az előbb ülő gyermeket jobban szemmel tudom tartani. Vannak tanítók, akiknél a rossz tanulók a legutolsó padban ülnek, hogy ne legyenek szem előtt. Azt hiszem, hogy csak a jóindulat hiánya lehet, ha valaki a gyengébb tanulók előbbre ültetésében a tanító jó szándékait nem tudja felfedezni.

Bíráló egyik helyen sokallja a naponkénti új meg új számfogalom nyújtását, néhány sorral tovább viszont ennek tökéletes ellentmondásaként megjegyzi, hogy „kevés a számolás“ s hogy „az órávázlatok készítéséhez nincs anyag, mivel a legtöbb órának egyetlen számolási tétel tudatossá tétele az anyaga.“ A valóság kedvéért meg kell jegyeznem, hogy 160 óraterv közül csupán 4-nek az anyaga egyetlen tudatossá tétele.

Még több állítását cáfolhatnám meg, helyszűke miatt azonban csupán az utolsó előtti kissé merész megállapítását utasítom vissza, amelyben kijelenti, hogy könyvemen meglátszik a Szent István Társulat, azaz bíráló és társa (Straub-Vadász) számolási vezérkönyvének a hatása. Munkám e teljesen osztott iskolák I. o. számára dolgozza fel az évi anyagot tételenként az ismeretek, műveletek gondos, fokozatos előkészítésével, pedagógiai vonatkozások alkalmazásával. A műveleteknek képekkel, rajzzal való levezetése, rögzítése, a szemléltetésnek, közlési módnak a *tömegiskolák gyengébb tehetségű tanulóíhoz való alkalmazkodása*, végül a példának a tanulók által való rendszeres kigondolása módszerem legjellegzetesebb vonásai, amelyek a Straub-Vadász féle könyvben nem fedezhetők fel. Így azt hiszem, hogy bíráló a hatások megállapításában kissé elfogult. A dominókövek használata nem bíráló kitalálása. Sziklás Adolf 1906-ban megjelent számolási vezérkönyvében már szerepel. (30. old.). Ugyanitt található pontok, vonások csoportosítása a legkülönbözőbb helyzetben (szék, asztal, ágy). Beke Manó 1911-ben kiadott számolási vezérkönyvében pálcikák többféle helyzetben való csoportosításáról, lerajzolásáról szintén ír. (18–50. old.). A gyermekek-hozta, saját megfigyelésükből eredő problémák, árjegyzék alkalmazását pedig az 1932-es Tanterv és Utasítás írja elő (271. old. első 6 sora, 269. old. 5. pontja), így szerepeltetésük semmi esetre sem plagizálás, hanem csupán a kötelező forráshoz való ragaszkodás.

Evva Leona.

Procès-verbaux et Résolutions de la VIe Conférence internationale de l' instruction publique. Genève 1937, 128. lap. A Bureau International d'Éducation kiadványainak 58. száma.

Ennek a kötetnek tartalma, bevezetés, az országoként kiküldött képviselők névsora (Magyarország l. 47. lap: Bartók László követségi tanácsos), az ülésekről felvett jegyzőkönyvek (helyenként felvilágosító válaszokkal a felvetett kérdésekre), a tárgyalásra kitűzött témákról szóló összefoglaló jelentések, végül a Bureau igazgatójának, Piagetnek sommás jelentése az intézetnek 1936–37. évi működéséről. Ezúttal, tanulságos voltuk miatt, azoknak az ajánlás jellegével bíró határozatoknak (*recommandations*) rövidített közlésére szorítkozunk, amelyeket a Genfben 1937. júl. 19–23-án tartott VI. nemzetközi közoktatásügyi értekezlet a három napirendre tűzött tárgy dolgában elfogadott és az illetékes köröknek, értsd közokt. minisztériumoknak, figyelmébe ajánlott (mellőzve a határozatokat megelőző „Tekintettel a...“ kitételrel ismételődő megokolásokat).¹

1. *Tanfolyegyet.* 1. Ezen legkényesebb állások betöltésénél felette komoly körültekintéssel kell számbavenni az illetők erkölcsi és érzelmi képességeit. 2. Erre az

¹ Ezeket a Bureau negyedévi Értesítőjének (*Bulletin*) legújabb 1937. évi 4. számában is közlik a 161–66. lapon. Ugyanott, mint rendszeren, számos tanügyi hír a világ minden részéből és a különböző nyelven megjelent újabb pedagógiai munkáknak rövid ismertetése.